

JÜRGEN HABERMAS
Kamusalığın Yeni Bir Yapısal Dönüşümü
ve Müzakereci Demokrasi

Ein neuer Strukturwandel der Öffentlichkeit und die deliberative Politik
© 2022 Suhrkamp Verlag AG, Berlin

İletişim Yayınları 3256 • Politika Dizisi 229
ISBN-13: 978-975-05-3447-8
© 2023 İletişim Yayıncılık A.Ş. / I. BASIM
1. Baskı 2023, İstanbul

EDITÖR Kerem Ünüvar
DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Yağmur Yıldırım Bayrakçı

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JÜRGEN HABERMAS

Kamusallığın Yeni Bir Yapısal Dönüşümü ve Müzakereci Demokrasi

*Ein neuer Strukturwandel der Öffentlichkeit
und die deliberative Politik*

ÇEVİREN *Tanıl Bora*

JÜRGEN HABERMAS 1929'da doğdu. 1961-1964 yıllarında Heidelberg Üniversitesi'nde felsefe, 1964-1971 yıllarında Frankfurt Johann Wolfgang Goethe Üniversitesi'nde felsefe ve sosyoloji öğretti. 1971-1983 döneminde Max Planck Enstitüsü'nün yöneticiliğini yaptı. 1983'ten emekli olduğu 1994'e kadar yeniden Frankfurt'ta ders verdi. Eserleriyle, "Frankfurt Okulu/Eleştirel Teori" çizgisinde, Adorno, Horkheimer ve Marcuse'den sonraki kuşağın en önemli düşünürü olarak etkili oldu. Almanya'da ve uluslararası 25 önemli ödüle layık görüldü. Türkçedeki eserleri: *Strukturwandel der Öffentlichkeit* (1962; çev. Tamlı Bora - Mithat Sancar, İletişim, 1997); *Technik und Wissenschaft als Ideologie* (1968. Türkçesi: "İdeoloji" Olarak Teknik ve Bilim, çev. Mustafa Tüzel, Yapı Kredi, 1993), *Zur Logik der Wissenschaften* (1970, *Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine*, çev. Mustafa Tüzel); *Zukunft der menschlichen Natur* (2001, *İnsan Doğasının Geleceği*, çev. Kaan H. Ökten, Everest Yayınları, 2003); *Erläuterungen zur Diskursethik* (1993, *Söylem Etiği*, çev. Seyit Coşkun, Fol Kitap, 2022); *Der gespaltene Westen* (2004, *Bölünmüş Batı*, çev. Dilman Muradoğlu, Yapı Kredi, 2016).

İÇİNDEKİLER

Önsöz

7

**Politik Kamuoyunun
Yeni Bir Yapısal Dönüşümüne Dair Düşünceler
ve Hipotezler**

9

Müzakereci Demokrasi.

Bir Söyleşi

55

“Müzakereci Demokrasi” Nedir?

İtirazlar ve Yanlış Anlamalar

71

Önsöz

Acaba kamusallığın “yeni” bir dönüşümünden söz etmemiz gerekip gerekmediği sorusuyla ilgili güncel çalışmaları çerçevesinde, uzun süredir başka sorularla meşgul olma ve ilgili yayınları ancak çok seçici olarak incelememe rağmen beni eski bir konuyla yeniden ilgilenmeye teşvik ettikleri için, meslektaşlarım Martin Seeliger ve Sebastian Sevignani’ye teşekkür ederim. Bu doğrultuda, *Leviathan*’ın bu arada yayımlanmış olan özel sayısı için derledikleri makaleler sayesinde, alana ilişkin tartışmanın son durumuna vâkıf olabildim.¹ Meslektaşlarıma bu öğretici okuma için teşekkür ederim.

Konu, şaşırtıcı olmayan bir şekilde, günümüzde yaygın ilgi görüyor. Bu nedenle, söz konusu derleme için yazdığım makaleyi geliştirilmiş biçimiyle daha geniş bir okuyucu kitlesinin erişimine sunmaya karar verdim. Metni, politik kamusalılık ortamında aydınlanmış bir demokratik irade oluşumuna muhtaç olan müzakereci politikayla ilgili iki açım-

1 M. Seeliger, S. Sevignani (ed.), *Ein erneuter Strukturwandel der Öffentlichkeit?* (= *Leviathan*. Özel sayı 37), Baden-Baden, 2021.

lamayla tamamladım. Bunlardan biri, *Oxford Handbook of Deliberative Democracy* için yapılmış bir mülakatın² kısaltılmış şeklidir, diğeri Emily Pratico'nun aynı konuda hazırladığı bir mülakatlar derlemesine yazdığım önsözün geliştirilmesine dayanıyor.³

JÜRGEN HABERMAS
Starnberg, Ocak 2022

-
- 2 J. Habermas, "Interview", A. Bächtiger, J. S. Dryzek, J. Mansbridge, M.E. Warren (ed.), *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy*, Oxford, 2018, s. 871-883.
 - 3 J. Habermas, "Foreword", E. Pratico (ed.), *Habermas and the Crisis of Democracy. Interviews with Leading Thinkers*, Londra, 2022 (hazırlanıyor).

Politik Kamuoyunun Yeni Bir Yapısal Dönüşümüne Dair Düşünceler ve Hipotezler

Martin Seeliger ile Sebastian Seignani'nin başlattıkları güncel tartışmanın çıkış noktası olarak seçtikleri, altmış yıl önce yayımlanmış *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü* kitabının yazarı olarak,¹ iki değinme yapma hakkımı kendimde görüyorum. Bu eser, satışla ölçersek, ilk kitabım olmasına rağmen şimdiye kadarki en başarılı kitabım olarak kalmıştır. Diğer değinme, kitabın etkisinin bu olağandışı tarihsel seyrinin altında yattığını tahmin ettiğim sebeple ilgilidir: Kitap “kamusallığın”, çok eleştiri almış fakat daha geniş bir tarihsel araştırmaya itki de vermiş olan bir toplumsal-tarihsel ve kavram-tarihsel tasvirini içerir. Burada konumuz bu tarihsel yan değil. Fakat böylelikle politik kamusal kavramı sosyal bilimlerde daha geniş bir yapısal-toplumsal bağlama oturtulmuştur. O zamana dek terim ağırlıklı “kamuoyu” kavram alanı içinde yer alıyordu; Lazarsfeld'den beri kamuoyu araştırmalarıyla da ele alınan bu kavram özgül bir anlam yüklenmeden kullanılırdı, oysa şimdi sosyolojik şekilde anlaşılabilir kamusal, modern toplumların işlevsel olarak ayrılaşmış yapısı içe-

1 M. Seeliger, S. Seignani (ed.), *Ein erneuter Strukturwandel der Öffentlichkeit?* (= *Leviathan*. Özel sayı 37), Baden-Baden, 2021.

risinde sivil toplum ile politik sistem arasındaki bir mekâna yerleştiriliyor. Böylece, toplumsal entegrasyona olan işlevsel katkısı bakımından ve özellikle de yurttaşların politik entegrasyonu bakımından ele alınması da mümkündür.² Kamusalığın, anayasal devletlerde demokratik irade oluşumuna olan işlevsel katkısının çok ötesine uzanan toplumsal bir olgu olduğunun bilincinde olmakla beraber,³ konuyu sonraları da politika teorisi bakımından ele aldım.⁴ Önünüzdeki metinde de, kamusalığın, demokratik topluluğun bekasına güvence teşkil etme işlevinden hareket ediyorum.

İlk olarak normatif ve ampirik teoriler arasındaki ilişkiye eğilmek istiyorum (1), sonrasında bireyselleşmiş ve çoğulcu bir toplumda kurumsallaştırılmış olan demokratik süreci müzakereci politika ışığında niçin ve nasıl kavramamız gerektiğini açıklayacağım (2), nihayet krizlere yatkın bir kapitalist demokrasinin yüksek olasılıklı istikrar koşullarına sahip olmadığını hatırlatacağım (3). 1962'deki *Yapı-*

- 2 Bkz. B. Peters, *Die Integration moderner Gesellschaften*, Frankfurt/M., 1993, keza aynı yazar: "On Public Deliberation and Public Culture: Reflections on the Public Sphere", H. Wessler (ed.), *Public Deliberation and Public Culture. The Writings of Bernard Peters*, Londra, 2008, s. 134-159; bu bakış açısından ayrıca: H. Wessler, *Habermas and the Media*, Cambridge, 2018.
- 3 Politik ve edebi kamusalılıkların ilişkisi hakkında bkz. şu yan bakış: J. Habermas, "Warum nicht lesen?", F. Wagner, K. Raabe (ed.), *Warum Lesen*, Berlin, 2020, s. 99-123.
- 4 *Faktizität und Geltung* kitabının sivil toplum ve politik kamusalığın rolüyle ilgili bölümü, *Kamusalığın Yapısal Dönüşümü'nün* son bölümündeki düşüncelere ve özellikle kitabın 1990'daki yeni basımının girişine bağlanır: J. Habermas, *Faktizität und Geltung. Beiträge zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaats*. Frankfurt/M., 1992, s. 399-467; aynı yazar: *Strukturwandel der Öffentlichkeit. Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft* [1962], Frankfurt/M., 1990 [*Kamusalığın Yapısal Dönüşümü*]. Çev. Tanel Bora - Mithat Sancar, İletiyim Yayınları, İstanbul 2021 (16. baskı)]. Bununla ilgili son olarak: J. Habermas, "Hat die Demokratie noch eine epistemische Funktion? Empirische Forschung und normative Theorie", aynı yazar, *Ach Europa*, Frankfurt/M., 2008, s. 177-191. Yeniden şurada basılmıştır: aynı yazar, *Philosophische Texte. Studienausgabe in fünf Bänden*, Frankfurt/M., 2009, cilt 4: *Politische Theorie*, s. 87-139 (= 2009[a]).